

Un film (3.000 metres)
© 2015, hereus de Caterina Albert

1ª edició: març del 2015
1ª reimpressió: març del 2015
© d'aquesta edició: Club Editor 1959, S.L.U
Carrer Coves d'en Cimany, 2 – 08032 Barcelona
www.clubeditor.cat

ISBN: 978-84-7329-191-0
Dipòsit legal: B 9880-2015

Disseny: Àngel Uzkiانو
Imprès a Romanya Valls

Tots els drets reservats.
Prohibida tota forma de còpia.

Víctor Català

Un film
(3.000 metres)

CLUB EDITOR
BARCELONA

aquesta, amb traces i manyes, n'hagué donat entenent a la Carmeta, la resistència de la qual havia estat obstinada, irreductible gairebé, tingué lloc la consulta.

—Vostè em farà costat, çveritat, Filomena? —havia pregat la mestressa de la casa—. Jo semblo tarumba i potser ni entendria el que em diguessin...

—I ara! Ni cal que ho preguntí, senyora Pepa... Estic per vostès en tot i per tot. No mancava més; entre veïns...

I, acomboiades pel nebot, que s'havia pres, en sos entusiasmes de neòfit, un gran interès per aquell cas, se n'anaren totes tres a casa el metge.

Massa bon ull que havia tingut l'estudiantet! La Carmeta, en efecte, era un mort que caminava per un voler de Déu, car el tumor maligne que se li havia congriat en les entranyes estava en tal estat de putrefacció, que ja havia intoxicat les sangs i feia impossible tota intervenció quirúrgica, tant per inútil, en definitiva, com per excessivament perillosa en aquella hora, donada l'extrema caquèxia de la pacient.

Aquell organisme era un gresol sense oli, on la faroneta de la vida s'aniria extingint d'ella mateixa sobre el moc recremat.

La pobra senyora Pepa estava desolada.

—Altra vegada sola, a la vellesa!... Altra vegada sola!...

I veia el pervindre llarg i fosc com una interminable nit d'hivern.

Venia de La Maravilla, on feia temps que no havia estat. Aimava freqüentar de tant en tant els llocs de sa coneixença, per lo que podés convenir-li. Anava caminant distret, trap-trap, trap-trap,

quan, a l'ésser prop del carrer d'Aragó, féu un punt d'aturada perquè quelcom acabava de fer-li mal d'ulls. Enmig de l'emboirament que rodeja l'atenció segrestada pel meditar, s'havia donat vagament compte de que una figura que passava tot peu de la barana de la via s'havia fos de repent. Totes ses preocupacions s'esbargiren de seguida, com vol d'ocells espantats per una perdigonada, i, ja en guàrdia, per instint, seguí caminant, decidit i resolt, però sense apartar els ulls de la clapa d'ombra on s'havia fos la figura aquella.

Una llambregada amunt i avall del carrer l'havia assegurat de que no passava una ànima.

Somrigué a boca closa, i a l'ésser a l'encreuament del carrer ell també s'arrimà a la barana. Al girar el cantó, plaf!, lo que s'esperava. Disparat com un ninot de molles, se li havia adreçat al davant un home.

—Pxiiiist! Calli i amolli! —grunyí apagadament una illusió de veu; i en la foscor s'hi dibuixà un somriure clar de fulla metàl·lica.

Tan ràpida com l'aparició de l'atracador fou l'acció d'en Nonat. D'un bot de daina havia caigut sobre d'aquell, engrapant-li el braç armat i retorcent-lo fortament per a desclavar-l'hi de la cintura. La lluita fou brevíssima; sonà un "ai!" ofegat de dolor, el braç retorçut s'amollà, els dits afluixaren i en Nonat va arrabassar-ne amb quimera el ganivet obert. Després, d'una vigorosa empenta, rebaté per terra a l'atracador i li donà tres o quatre patades, sense mirar on. L'altre gemegà feblement, retorcent-se com una bestiola malmesa sobre l'empedrat.

—Ja t'ensenyaré, jo! Quan es busquen joguines, s'ha de mirar a qui es busquen!...

El bord parlava amb veu natural.

L'aterrat murmurà amb prec:

—No cridi, per l'amor de Déu!...

En Nonat, impassible ja, frunzí les celles; mirà al vençut, mirà la fulla de l'eina, la clogué lentament, la llançà als peus d'aquell...

—Té. Aixeca't i segueix-me.

En sa veu vibrava el més depressiu menyspreu i el més inapel·lable comanament.

El d'en terra s'aixecà i el seguí.

Arribats al passeig de Gràcia, li assenyalà que s'assegués en un banc i ell se li va seure al costat.

—Altrament, el que agafa un escuradents cal que tingui dentadura per fer-lo servir, i tu ets un home de sabó moll... ¿De què fas, fora d'això?

—Abans feia de *cochero*...

—¿I ara no? ¿Per què?

—Perquè no tinc cotxe.

—¿Te l'han pres?

—No; era meu i me'l vaig vendre...

—¿I et guanyes la vida?

Una obscenitat fou la contesta an aquella pregunta.

En Nonat mirà a l'home. Sota la gorra vella, entreveí una cara de llautó, unes celles espesses, un nas arremangat, uns ulls petits, de mirada encauada, un bigoti xinès, d'extrems penjants i un pessic de llavi sec i moradós. Seguia al cap un coll prim, unes espatlles cantelludes i un cos remirgolat.

L'home espiava amb inquietud la mirada inquiritiva d'en Nonat, mes no s'atrevia a dir res. A la fi, aquell féu amb displacència:

—Si tinguessis més puny, potser jo et sabria jornal...

—He estat malalt i porto quinze hores sense tastar res.

¿D'on vol que el tregui, el puny? Ja no hauria sortit, avui, si no que aquella...

—Ah! ¿Ets casat?

—Sí... Vaja, tant se val... Tinc dona.

En Nonat s'enserià tot.

—¿De què fa?

Una ganyota simiesca mogué els llavis moradencs.

—¿De què vol que faci? Bona ella per fer res, com hi ha Déu!...

El Senyoret medità durant un minut.

—Està bé. Demà, a les set del vespre, aniràs a trobar-me...

La veu de l'altre tingué ressons tèrbols.

—Qui sap on seré demà!... ¿No li dic que fa quinze hores que no he tastat res?... I si totes les bases em surten com aquesta primera!...

En Nonat es ficà la mà a la butxaca i entregà dos duros a l'home. Li digué que anés a menjar i que l'endemà es deixés caure a cal Paperines. L'home, aleshores, se'l mirà atrevidament de dalt a baix i prometé acudir a la cita.

Diguem-ne quatre mots d'aquell home.

El fill segon d'un noble valencià s'havia casat amb la filla d'un ric industrial barceloní, i havia passat a viure a casa d'ella. De València s'havia portat la major part del servei: segona cambrera, cotxer, criat, etc. Al cap de poc, el cotxer es casà amb la primera cambrera, que havia estat cambrera de la senyoreta, i els dos seguiren a la casa, ell amb el mateix empleu i ella pujada al de mestressa de claus. Van tenir un nen, i no bé aquell nen féu una mica de mostra, els senyors el vestiren de panyet blau

amb ribets grocs i el posaren per obrir la porta i portar *recados*. Era dolent com un ase guit, i sempre rumiava quina en faria... L'altre servei no el podia veure, però callava perquè els pares del xicot tenien vara alta amb els senyors.

Amb tot, més d'una vegada, i per culpa del menut, aquells van estar a punt de tenir que saltar de la casa.

Un dia que la senyora l'havia renyat per alguna entremaliadura massa granada, l'endiastrat li empastifà la folra de seda rosa de l'abric de teatre amb el llustre de les sabates; un altre dia que el senyor li estirà les orelles, va posar-li a la capsa del tabac la pólvora d'un cartutx de l'escopeta; un altre dia encara, que la senyoreta jove el trepitjà sense voler, va escapçar-li la cua del *Dandy*, el seu gosset favorit.

—Aquesta espurna és pitjor que la pesta; per aquestes finestretes tan obertes se li veuen només que mals pensaments... —deia tothom, al·ludint als badius, exageradament vistents, del seu nas arremangat.

Quan el Batista tingué deu o dotze anys, es va rebre la nova de que el germà del senyor havia mort, sense fills, i per lo tant el senyor entrava hereu del títol i les possessions. Per aquest motiu la família aixecà el domicili i passà a viure a València. Com la mare d'en Batista era barcelonina i el pare estava emparentat de la seva dona, no van voler seguir als senyors, resolent quedar-se a Barcelona, on ella posaria dispeses i ell faria de cotxer. Aleshores el senyor li regalà cotxe i cavall perquè pogués guanyar-se la vida treballant pel seu compte.

Van passar tres o quatre anys feliços. La dispesa anava bé i el cotxe mai estava en vaga. Qui hi hauria estat sempre pel seu gust, era en Batista, però el seu pare, que, al tenir que suportar-li de ple les dolenteries, havia tret el geni, l'obligava a muntar amb ell al cotxe i a pendre les regnes.

Una nit despertà el cotxer tossint i queixant-se d'un fort dolor al costat. La muller li féu fregues, li donà aigua del Carme, aigua de matafaluga, per si eren vents encantats, i com amb res no trobés millora, cridaren el metge. El metge declarà que tenia una pulmonia furiosa. Als quatre dies el cotxer estava de cos present. Sos companys de parada li deien el Valencià. El fill heretà el cotxe i el motiu del pare. La mare seguí amb les dispeses: un dispeser s'enamorà d'ella i va casar-s'hi. Era d'un poble del cor d'Astúries, on s'anava encara amb diligència. El nou marit volgué fer el viatge de nocces a la seva terra; els cavalls de la diligència s'esquivaren en un mal pas i la baluerna s'espenyà pel segat de la carretera. Els nuvis, així com altres viatgers, quedaren tots nafrats i capolats i, duts a una casa camperola d'aquells indrets, on foren entregats a una assistència per demés primitiva, les nafres se'ls infectaren, sobrevingué la gangrena, i amb quinze dies de diferència moriren els dos.

En Batista havia quedat sol al món a frec dels vint anys.

Era de la pell del dimoni; camorrista, bevedor, fals com la consciència de Judes, amb un geni més prompte que un explosiu... Una calamitat.

A empentes i rodolons, i sempre empotingant-se per tota mena de malalties, que li anaven derretint el moll de l'os, arribà als vint-i-cinc. Certa tarda, a la baixa hora, acabava de fer una cursa al Port, on havia deixat un senyor, i remuntava al pas, amb la llauneta vermella hissada, el Paral·lel, quan una jove-neta, aturada en l'acera d'un cafè, s'encertà a girar el cap. Al veure el cotxe, hom diria que li havia acudit una idea, car féu senya al cotxer i s'hi acostà.

Era prima, vincladissa, com desenquadrada; tenia la cara bruna, d'una morenor oliosa, i els ulls, llarguíssims, es-

queixats, i la cabellera, escapçada a la romana, obscura com una pena negra.

Duia sabates de xarol, amb talons de mig pam, rosegats i torçats, faldilles blaves ajustades i brusa fluixa de cresponet vermelló, suada de les aixelles i amb les arrugues perdudes de color.

El Valencià quedà ullprès.

“Quina paieta més caia!”, pensà.

La paieta es ficà al cotxe.

—¿On? —preguntà el Batista.

La minyona, tota seriosa, s'arronsà d'espatlles i contestà, sense presses:

—Allà on vulguis... A passejar...

Cop de tralla i a passejar s'és dit! Volta per aquí, tomba per allà, a les vuit tocases encara rodaven, sense que l'ocupant del cotxe hagués dit “aquesta boca és meva”. El Batista, estranyat, es torcé cap a la portella.

—¿Que vol anar més lluny?...

Mutis.

Saltà de la banqueta i mirà pel vidre; a la claror d'un fanal veié a la paieta immòbil, tota estirassada. Obrí la portella creient que havia tingut un treball; va trontollar-la... La minyona obrí els ulls, tots ensonyats, estirà els braços, badallà...

Res; que s'havia passat l'estona dormint com un infant; ella mateixa va dir-ho tranquil·lament, saltant del cotxe.

Amoïnat, en Batista exclamà secament:

—Són quatre pessetes i mitja.

Ella farfollà en la butxaca.

—No tinc més que trenta cèntims —féu, mostrant-los-hi en el palmell de la mà.

En Batista sentí que una semifusa se li descaragolava pels dintres.

—i¿I amb aquest capital volies que et duguessin en cotxe, mala...?!

Ella contestà senzilla, apaciblement:

—Estava cansada i no sabia on anar...

El bufarut que regolfava en l'home s'estroncà en sec: revisurà atentament el cos desenquadernat que tenia al davant.

“Era caia; carai, si n'era!...” —i li digué dos mots a mitja veu.

Ella féu un arronsament d'espatlles, per tota contesta.

—Puja!

I l'empenyé dins del cotxe, pujà ell d'un bot al pescant, xiulà el fuet, i el pobre cavall de bastos, pessigat alienadament, volà cap a la cotxera.

D'aquella hora endavant, visqueren junts la *Pelada* i el *Valencià*.

¿Qui era la *Pelada*?

La filla d'un mosso de cafè i d'una planxadora.

El mosso de cafè havia mort, hèctic, després de consumir tots els estalvis de la casa en un any i mig llarg de malaltia i deixant a sa muller per tot patrimoni un eixam de petits deutes i dues nenes. Però la *Margarideta* era tota una dona i veient-se al cap del seu taller no s'espantà. Treballaria, si calgués, de dia i de nit per a pagar-ho tot i pujar a les criatures. I dit i fet. Sense conèixer una festa, sense un instant d'esbargiment, sempre zip-zap, zip-zap amb sa planxa, la *Margarideta* no va parar fins aconseguir allò que es proposava. Ja estava tot pagat, el lloguer corrent, les nenes grans... “Alabat sia Déu! Podia respirar!...” No tenia més que una espina: el geni gansoner i *planta-me-les*

aquí totes de la menuda. La gran la retirava an ella de tot, nom, geni i figura, però la menuda li havia sortit pastada a la seva sogra. “Una, Déu n’hi do, al cel la tingui Ell!” Mentre les Margaridetes —com les hi deien veïns i parròquia, anomenant sempre al plegat a la mare i a la filla gran— eren altes, ben plantades i ufanoses, blanques com un lliri, rosses com un or, netes com una plata, trempades com un gínjol i galejadores com una albada, la segona, l’Amàlia, era negreta com una caua, prima com un fil, bruta com una guilla, més eixuta que l’esca i més gandula que el jeure. La seva mare ho havia provat tot per eixorir-la, sense reeixir-hi: sermonar-la, pregar-la, castigar-la, treure-li les tares a la vergonya, contant-les davant de la gent, i res, res, sempre res, com si fos mesella: ni resistia, ni protestava, ni s’esmenava. No hi havia qui li fes dur el vestidet sense llànties (que només els sants sabien on les arreplegava, tenint la casa tota que es podia llepar), ni qui li fes tòrcer l’esquena sobre una feina més enllà de cinc minuts. Per no bellugar-se, ni tan sols jugava com les altres criatures. S’arrupia pels racons o al marxapeu de la porta, i allí, tota caragolada, feta un gargot i amb els blens de cabells als ulls, es passava les hores mirant el tragí de sa mare o la gent que passava, sense fer altra cosa que rosegar-se les ungles...

—Si al donar el tomb aquesta criatura no em muda de tarannà, serà la meva mort —deia la Margarideta gran, desesperada.

Mes sa darrera esperança de mare havia de fallar, com havien fallat totes les altres.

Al donar el tomb tots els defectes de l’Amàlia creixeren esponerosament i s’acomboiaren amb defectes nous; sobre ésser més esbalandrada que mai, més deixadota, més peresosa, més callada, s’havia tornat lla-minera, rodadora i amiga de bonics.

No s'hauria mudat la camisa, rentat la cara, ni llevat fins a migdia, si no li ho haguessin fet fer, però es posava sempre un llaç al cap, per cada *recado* passava hores fora de casa i prenia diners del calaix per a comprar-se dolçúries. Mes, al compàs de les tares se li havia desenrotllat prodigiosament la bellesa. Sa careta d'oliva havia regularitzat sos trets i aclarit el to, que sota la brunesa accentuada tenia transparències d'un rosa calent, originalíssim; els ulls, negres com móres, amb còrnia blavosa, sempre humida i lluent, i llargues pestanyes envellutades, eren com tavelles entreobertes d'un misteriós fruit de voluptat; la boca, de llavis primis i encesos, sobre dues rastelleres de dents no petites, però seguides i blanques com l'alum, semblaven una petxina en el fons de la qual s'estotgessin també totes les potències afrodisíiques de les coses marines.

Mentre la mare i la germana, resplendents de nedesa, cobrien llurs vestits llisos de teixit amb blancs davantals planxats i amb manigots sense màcula, l'Amàlia tenia una afició boja als colors llampants i a les formes extremades.

—Senyor, Senyor, vestida així i amb aquests andamis, sembla una d'aquells carrers, Déu nos en deslliuri! —deia escruixida la Margarideta gran a la petita, signant-li amb la mirada a la filla revessa, estantolada en el muntant de la porta, amb el cos tot revinclat, com si no tingués ossos, i en actitud d'instintiva, de resignada, d'indiferent espera de quelcom que havia d'advenir fatalment.

I de fet, aquell quelcom vingué.

Tres o quatre portes més avall del planxador de la Margarideta, hi havia l'escaleta d'un sastre que tenia molta feina. Amunt i avall del carrer sempre era un tragí d'homes que anaven i venien de casa el sastre. I tots aquells homes, al passar, llançaven una mirada golafre sobre l'Amàlia, aquella adoles-

cent de magresa esquelètica, amb malucs punxeguts i clavícules ressortides, però amb llavis i ulls plens de promeses temptadores. L'Amàlia rebia aquells tributs masculins amb entera indiferència; ni un desvetllament vergonyós ni una repugnància pudorosa s'aixecaven en ella. De tantes turbulències llampegants com engendrava, cap espurnall feria sa passivitat misteriosa de gat, son hermetisme hieràtic de divinitat egípcia... Amb tot...

Un d'aquells homes que se la miraven, entrava i sortia de casa el sastre més sovint que els altres; era, alhora que client d'aquell, viatjant de panyeria.

Baixet, grossalló, galtaplè, una mica cappelat, amb ullots que li reien picardiosament sota les celles rosses... Un dia, al passar, no pogué aguantar-se més i pegà guinyada a l'Amàlia. L'Amàlia el deixà fer sense immutar-se... Un altre dia la trobà pel carrer, que anava a tornar roba de planxa i badoquejava gansonerament davant l'aparador d'una confiteria. Ell entrà a comprar xocolatins i després l'aturà an ella per oferir-los-hi. Li digué moltes coses a mitja veu; parlà de vestits, de viatges, d'estimar-se-la, de no deixar-li fer res... L'Amàlia se l'escoltava quietosament, però mai li tornà contesta... Ell duia pressa i es despedí dient-li que l'endemà, que cada dia, passaria per davant del planxador per veure-la i que s'estigués a la porta. L'endemà l'Amàlia s'estava a la porta i l'home rodanxó passà, somrigué i, sense aturar-se, li deixà a la mà un paquetet de caramels. Al cap de dos dies el paquetet contenia un ampolla d'essència... Als vuit dies, va esperar-la durant hores que ella anés a dur algun *recado*, i quan sortí, l'escometé. Va dir-li que l'endemà marxava a fer un llarg viatge per ciutats molt boniques; que si ella el volia seguir, li compraria *sombrero*, s'estarien a la fonda sempre, anirien al teatre i la tindria com a una

reina... Ella, muda sempre, guaitava endavant, endavant... Ell se la menjava amb els ulls; aquella esfinx obscura i vincladissa li havia robat el cor i fet retrassar el viatge més de quinze dies... Quina recança, si no podia endur-se-la!... I féu la darrera prova.

—Mira: jo demà m'estaré en un automòbil a la placeta de vora casa teva, fins a les quatre. A les cinc marxa el tren... T'esperaré, ¿sents? T'esperaré... Vindràs, ¿eh?... —Estava groc, tremolava; li agafà una mà, una d'aquelles manetes petites i seques de bugiot, i l'apretà entre les seves. —¿Vindràs?... Con testa'm una cosa o altra... —pregà amb anhel—. Vindràs?...

Ella s'arrossà d'espatlles, mirant sempre endavant.

Se separaren.

Aquell dia la Margarideta gran estava arborada, cridava revidament. La renyà perquè havia trigat a tornar, perquè duia la brusa regirada, perquè s'havia lligat amb un nus una veta rompuda, en lloc de cosir-se-la... Fins hauria rebut una morma si no és presta en aixecar el braç per salvar-se la cara. Per primer cop, l'Amàlia tingué un moviment d'impaciència.

L'endemà dematí passà l'home, somrigué i li assenyala amb els ulls la placeta.

—A les quatre —féu imperceptiblement, sense aturar-se.

A les dues ja tenia l'automòbil a la cantonada; a les tres no pogué aguantar-se més i tornà a passar per davant del planxador. Les dues Margaridetes, aquella mena de monges blanques, feien paquets de roba planxada i els anaven col·locant en la panera. El cor li féu un salt i es refugià ràpidament en l'automòbil. A cada punt treia el cap i les gotes de suor li perlejaven en la calba. A la fi!... L'Amàlia havia eixit a la porta, i mandrosament, tota ondulant i desguingallada, s'anà apropant, apropant, apropant...

Ell, traspostat, obrí la portella.

—¿I la roba? —insinuà ella, tota reposada.

—Dóna-me-la! Després la deixarem en qualsevol banda...

Acomodà, febrosament, a la joveneta, i cridà al xofer:

—A l'estació de França; volant, volant!...

Tenia una por cerval de que li prenguessin el seu tresor!

Després de llargues hores d'inquietud i de cercar-la pertot, les Margaridetes, horroritzades, en pogueren treure l'entrellat. La daguera de la placeta havia vist com la “nena de la planxada” s’havia ficat en un automòbil; el nen del cadiraire s’havia fixat en el nombre de l’automòbil, aturat, durant tanta estona, al davant de casa seva; es buscà l’automòbil i es trobà sense dificultat; el xofer entregà la roba planxada que la parella havia deixat dins del vehicle, i explicà la resta. No hi havia dubte: l’Amàlia havia fugit amb un home, amb un senyor gran, lo que indicava la naturalesa de la fugida, i, per lo tant, lo irreparable del dany.

Estava perduda, perduda per arreu! La Margarideta gran es tornava boja de vergonya i de desesperació... Ella, que havia estat sempre la mateixa honradesa, el mateix escrúpol, tenir que pensar que la carn de la seva carn, la sang de la seva sang!... No podia completar el pensament; tota la seva ànima es revoltava en un esborronament suprem. Tingué atacs de nervis, estigué malalta una pila de dies; la Margarideta petita no podia arrabassar-li el cap del coixí... Mes, a l’últim, la duríssima necessitat de guanyar-se la vida apaivagà aquell desori, retornant de mica en mica la pobra mare a la normalitat, junyida al sant jou del treball quotidià, esbargidor de penes i preocupacions, reposador i restaurador de l’esperit tempestejat, i els veïns pogueren veure aquell obrador que la dissort havia posat en desordre, com un niu follat, remès a son aspecte apacible i

familiarment simpàtic, resplendent de condícia i animació, sota l'ègida entenimentada de les dues Margaridetes.

Per elles, la fugitiva havia mort. Tan sols en el cor de la matrona honrada una recatada melangia, eternalment escruixida, parlava de l'antic dolor.

L'Amàlia, ensombrerada i vestida de *senyora*, amb robes comprades fetes, havia seguit moltes llegües en ferrocarril, menjat en moltes fondetes i hostals i passejat pels carrers de moltes ciutats i viles d'Espanya en companyia de son seductor, el viatjant rodanxó i calb. Aquest no sabia avenir-se de la ganga que li havia escaigut en sa disbauxa accidental d'home de sa casa, i bavava amb la mosseta, malgrat l'apacible indiferència d'aquesta, que res no alterava ni fonia. Ell la calçava, la pentinava i la vestia, com hauria pogut fer-ho una cambrera; ell li cirava les sabates i li raspallava la roba; ell, quan els hi entraven l'esmorzar, l'hi servia al llit, i després, abans d'anar-se'n a córrer el mostruari, l'acotxava com a un infantó i li cloïa els finestrons per a què dormís fins que ell tornés... Ell li comprava tot lo que, a son entendre, podia fer-li goig; ell l'acaronava sempre i no la renyava mai... L'Amàlia en sa vida s'havia vist tan ben peixida i no tenia mica de recança de res... Però el tomb del comissionista s'acabava, i, d'altra banda, l'Amàlia començava a trobar-se malament; tenia una angúnia estranya, com un defici de no sabia què, l'occipuci li dolia, li dolia la bauma dels ulls a cada parpelleig, li venien suors sense més ni més, no podia empassar-se queixalada, sofrí un esvaïment en el tren... Al viatjant li agafà fred a les teles del cor... ¿Seria allò el càstig de sa calaverada?... No podia apartar l'esguard inquiet i inquiridor del